

Euroregiony

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Opis dobrej praktyki*, dostępny w internecie: prezydent.pl [dostęp 20.01.2020 r.].
- Źródło: Władysława Jastrzębska, *Rola euroregionów i współpracy transgranicznej w procesie integracji europejskiej*, [w:] *Spójność społeczno-ekonomiczna a modernizacja*

regionów transgranicznych, red. nauk. M.G. Woźniak, red. Michał Gabriel Woźniak, Rzeszów 2008, s. 103.

- Źródło: Hanna Rasz, *Euroregiony na granicach Polski*, dostępny w internecie: biurose.sejm.gov.pl [dostęp 19.01.2020 r.].
- Źródło: *Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi*, Madryt 1980.
- Źródło: Jerzy Gwizdała, *Euroregiony jako forma współpracy transgranicznej w Europie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2015, nr 74, t. 2, s. 455–456.
- Źródło: *Efektywność współpracy transgranicznej i regionalnej*, [w:] Katarzyna Kułak-Krzysiak, *Wybrane aspekty współpracy transgranicznej polskich samorządów w kontekście przemian prawa Unii Europejskiej*, Łódź, s. 169–171.

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu współpracy transgranicznej i międzyregionalnej oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.
- Wskażesz euroregiony, do których należy Polska.
- Scharakteryzujesz rolę euroregionów.
- Wskażesz główne cele współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.

Dla zainteresowanych

Formy współpracy państw europejskich

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Współpraca transgraniczna i międzyregionalna

Euroregiony

Zmiany polityczne w Polsce po 1990 r. umożliwiły rozwój [współpracy transgranicznej](#) i międzyregionalnej. Jednym z priorytetów polskiej polityki zagranicznej stała się polityka regionalna i rozwój przyjaznych stosunków z sąsiadami. Świadectwem poparcia rządu są liczne umowy i traktaty zawarte z naszymi najbliższymi sąsiadami.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polska ratyfikowała dokumenty międzynarodowe określające zasady współpracy transgranicznej, m.in. Europejską konwencję ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi (tzw. konwencja madrycka, która przez Polskę została ratyfikowana w 1993 r.) i Europejską Kartę Samorządu Terytorialnego (ratyfikowana w 1994 r.), a także Europejską Kartę Regionów Granicznych i Transgranicznych (ratyfikacja w 1995 r.). Sejm RP przyjął również ustawy (m.in.

Ustawę o terenowych organach rządowej administracji ogólnej z 1990 r.), w których określono uprawnienia i zadania wojewody w zakresie współpracy transgranicznej i międzynarodowej.

W latach 90. XX w. regularna współpraca między jednostkami samorządu terytorialnego Polski i krajów sąsiednich doprowadziła do powstania [euroregionów](#), podobnie jak na granicach innych państw zachodnioeuropejskich. Pierwsze z nich utworzono na granicy zachodniej.

Sformalizowane formy współpracy regionalnej znalazły potwierdzenie (zostały usankcjonowane) w Konstytucji RP z 1997 r.

Decentralizacja państwa i reforma administracji publicznej wprowadzone w 1999 r. stworzyły nowe, większe możliwości współpracy i rozwijania kontaktów przez władze samorządowe. Władze te samodzielnie określają priorytety współpracy zagranicznej i przyjmują je za zgodą ministra spraw zagranicznych.

Na podstawie umów międzynarodowych powołano dwustronne komisje i rady międzyrządowe ds. współpracy transgranicznej i do realizacji porozumień transgranicznych. Są to:

- Polsko-Litewska Komisja Międzyrządowa ds. Współpracy Transgranicznej;
- Polsko-Białoruska Międzyrządowa Komisja Kooordynacyjna ds. Współpracy Transgranicznej;
- Polsko-Ukraińska Międzyrządowa Rada Kooordynacyjna ds. Współpracy Międzyregionalnej.

Cele współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

- Wspieranie pojednania między narodami, istotne zwłaszcza na granicach, gdzie w poprzednich latach dochodziło do konfliktów narodowościowych i międzypaństwowych.
- Umocnienie demokracji lokalnej i rozwinięcie zasad pomocniczości.

- Rozwój wzajemnych kontaktów i wymiany na płaszczyźnie ekonomicznej, kulturalnej, społecznej.
- Rozwój regionów przygranicznych przez opracowanie strategii rozwoju dla obszarów transgranicznych, usuwanie dotychczasowych ograniczeń i barier, tworzenie nowych inwestycji.
- Na płaszczyźnie gospodarczej i planowania przestrzennego rozwój wspólnej infrastruktury.
- Promocja regionów przygranicznych.
- Wyrównywanie dysproporcji w rozwoju pomiędzy obszarami przygranicznymi.
- Ochrona środowiska regionu.

Formy współpracy międzyregionalnej

Forum Polskich Regionów Granicznych – powstało w 1995 r. jako organ konsultacyjno-opiniodawczy. Reprezentuje polskie euroregiony wobec władz centralnych i struktur międzynarodowych, służy wzajemnej wymianie informacji i doświadczeń.

Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych – Polska jest członkiem tej organizacji pozarządowej od 1994 r.

Euroregiony mogą być tworzone jako:

- stowarzyszenia samorządowe, np. euroregion Nysa, Pomerania, z udziałem samorządów;
- związki administracyjno-samorządowe z udziałem województw i gmin, np. euroregion Tatry, Bug.

Współpraca transgraniczna jest rozwijana również na podstawie [dwustronnych porozumień](#) rządów. Na tej zasadzie funkcjonuje m.in. Polsko-Niemiecka Komisja Międzyrządowa ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej, a podobne komisje powołano do współpracy z pozostałymi sąsiadami (rosyjska komisja istnieje tylko formalnie).

Słownik

euroregion

jednostka na obszarze dwóch lub więcej państw; forma współpracy pomiędzy regionami państw członkowskich Unii Europejskiej, państw kandydujących oraz regionami ich sąsiadów

porozumienia dwustronne (bilateralne)

porozumienie zawarte między dwiema stronami

współpraca transgraniczna

forma współpracy międzynarodowej, której zasadniczym celem jest zniesienie ograniczeń, wynikających z istnienia granic państwowych

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapami przedstawiającymi rozmieszczenie euroregionów z udziałem Polski. Zastanów się, z czego wynika ich nazewnictwo.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Poszukaj informacji na temat tego, jaki wpływ współpraca w ramach euroregionu miała na twoje miejsce zamieszkania.

Ćwiczenie 2

Wymień euroregiony, do których Polska wstąpiła w 2001 roku. Wskaż, jakie inne państwa działają w ich ramach.

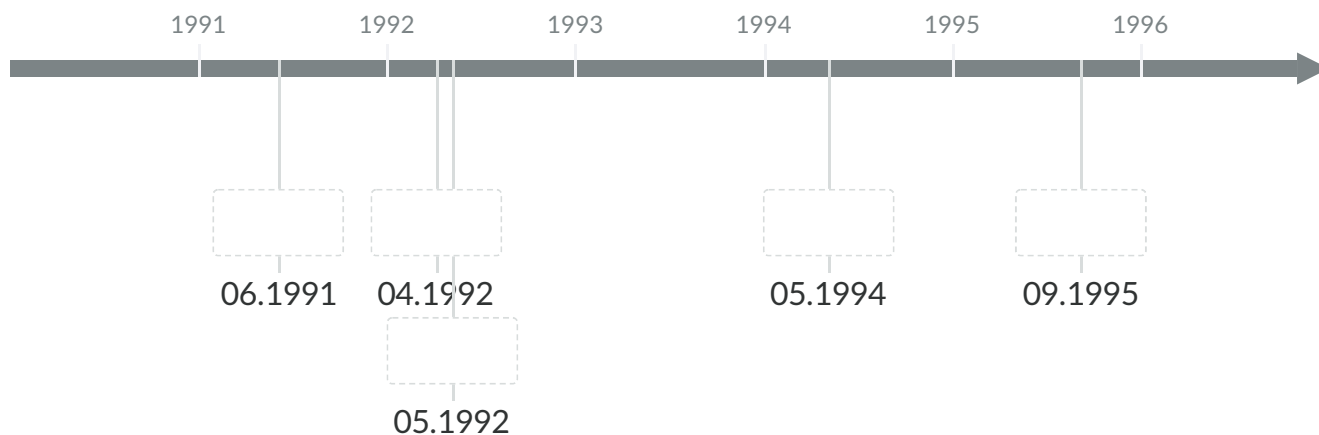
Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zdecyduj, kiedy zawarto odpowiednie umowy międzynarodowe.

- 1 Porozumienie o współpracy północno-wschodnich województw z obwodem kaliningradzkim
- 2 Umowa między rządem RP a rządem Republiki Litewskiej
- 3 Porozumienie między rządem RP a rządem Ukrainy
- 4 Porozumienie między rządem RP a rządem Republiki Białorusi
- 5 Porozumienie między rządem RP a rządem RFN

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi i wykonaj ćwiczenie.

“ Opis dobrej praktyki

Polską część Euroregionu tworzy obecnie 28 gmin i 4 powiaty północnej części województwa lubuskiego zrzeszone w Stowarzyszeniu Gmin Polskich Euroregionu (...). Euroregion został utworzony zgodnie z umową zawartą 21.12.1993 r. Akt założycielski podpisywało 15 polskich gmin zrzeszonych wówczas w dwóch organizacjach reprezentujących stronę polską w Euroregionie (...), a ze strony niemieckiej organizacje działające w ramach Stowarzyszenia „Środkowa Odra”, m.in. powiaty Marchijsko-Odrzański, Odra-Sprewa, miasto Frankfurt nad Odrą, Izba Przemysłowo-Handlowa oraz Uniwersytet Europejski.

Źródło: *Opis dobrej praktyki*, dostępny w internecie: prezydent.pl [dostęp 20.01.2020 r.].

Mapa 4. Euroregion Pomerania w 2007 r.

Pomerania

Źródło: Urząd Statystyczny we Wrocławiu, tylko do użytku edukacyjnego.

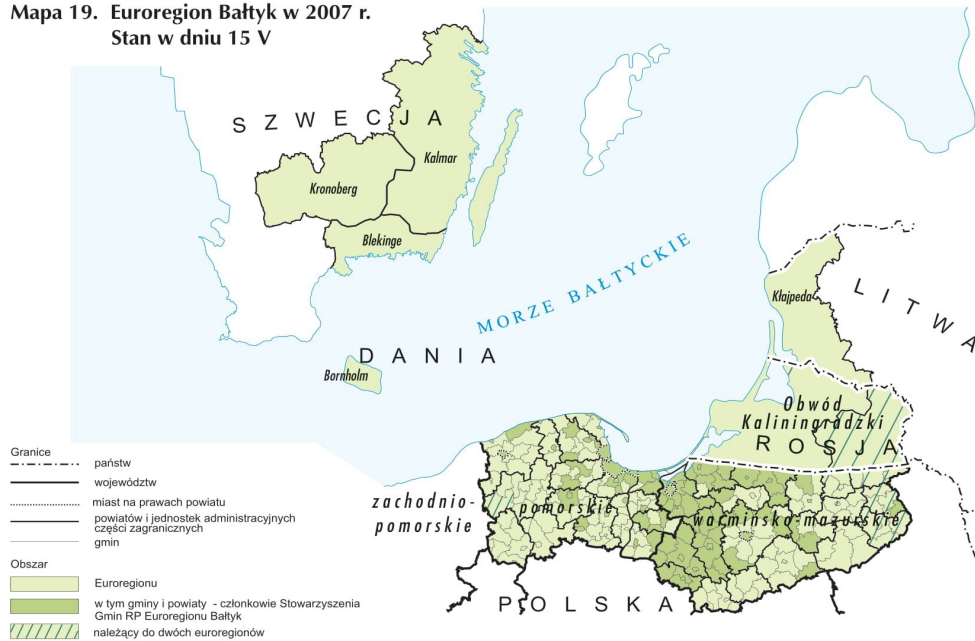
Mapa 5. Euroregion Pro Europa Viadrina w 2007 r.
Stan w dniu 13 VI

Pro Europa Viadrina

Źródło: Urząd Statystyczny we Wrocławiu, tylko do użytku edukacyjnego.

Mapa 19. Euroregion Bałtyk w 2007 r.
Stan w dniu 15 V

Bałtyk

Źródło: Urząd Statystyczny we Wrocławiu, tylko do użytku edukacyjnego.

Wskaż, który euroregion opisano w tekście.

Bałtyk

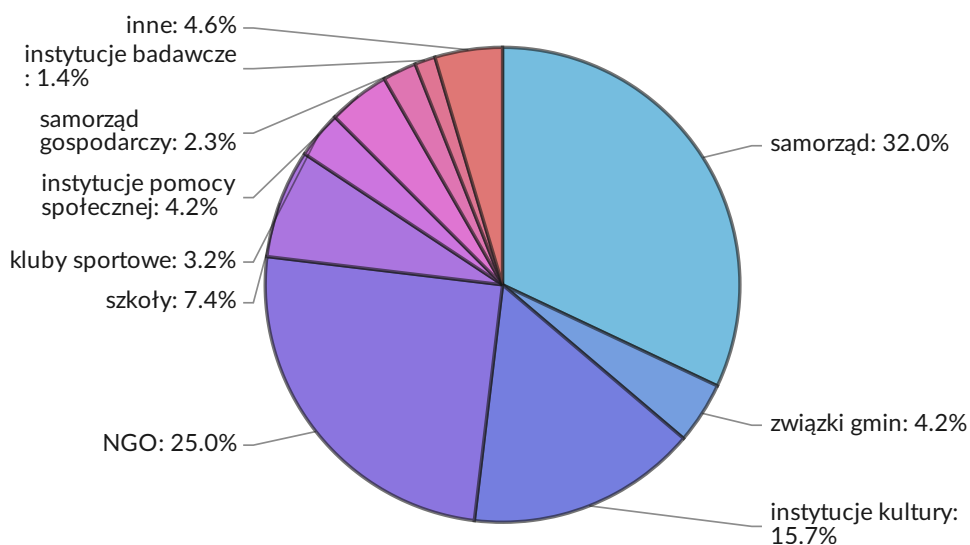
Pro Europa Viadrina

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się ze źródłem i wykonaj ćwiczenie.

Małe projekty dofinansowane z programu PHARE CBC w polskiej części Euroregionu Bałtyk według kategorii beneficjentów

Oprac. na podst.: Sekretariat Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Rozstrzygnij, które informacje dotyczące finansowania małych projektów Euroregionu Bałtyk są prawdziwe, a które – fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Największym beneficjentem dofinansowania z programu Phare CBC Euroregionu Bałtyk są władze państwowe.	☐	☐
Projekty edukacyjne w przedstawionym euroregionie uzyskały dofinansowanie na poziomie 1,4%.	☐	☐
Obywatele-społecznicy są bardziej aktywni w zdobywaniu funduszy z programu Phare CBC niż władze samorządowe.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Władysława Jastrzębska

Rola euroregionów i współpracy transgranicznej w procesie integracji europejskiej

Współpraca euroregionalna i transgraniczna jest jednym z podstawowych elementów strategii integracji Unii Europejskiej. Zgodnie z jej celami regiony graniczne i transgraniczne mają spełniać wzdłuż granic rolę mostów, stwarzając szanse rozwoju gospodarczego tych obszarów. (...) Unia Europejska uznaje euroregiony jako jedną z formuł polityki regionalnej oraz drogę włączenia nowych państw członkowskich w struktury zintegrowanej Europy. (...) W założeniach przyjętych w dokumentach Unii mają one służyć uzyskiwaniu korzyści w wyniku zbiorowego działania ponad granicami państwowymi.

Źródło: Władysława Jastrzębska, *Rola euroregionów i współpracy transgranicznej w procesie integracji europejskiej*, [w:] *Spójność społeczno-ekonomiczna a modernizacja regionów transgranicznych*, red. nauk. M.G. Woźniak, red. Michał Gabriel Woźniak, Rzeszów 2008, s. 103.

Podaj dwa argumenty przemawiające za tym, że współpraca euroregionalna może przyczynić się do integracji Unii Europejskiej.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Hanna Rasz

Euroregiony na granicach Polski

Euroregion (...) został powołany do życia 14 lutego 1993 r. w Debreczynie, gdzie przedstawiciele władz lokalnych Polski, Słowacji, Węgier i Ukrainy podpisali porozumienie (...) oraz ministrowie spraw zagranicznych Polski, Ukrainy i Węgier udzielili poparcia tej inicjatywie, podpisując Deklarację o współpracy społeczności zamieszkujących obszar euroregionu (...).

Źródło: Hanna Rasz, *Euroregiony na granicach Polski*, dostępny w internecie: biurose.sejm.gov.pl [dostęp 19.01.2020 r.].

Podaj nazwę opisanego euroregionu.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ *Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi* ”

Państwa członkowskie Rady Europy, które podpisały niniejszą konwencję, zważywszy, że celem Rady Europy jest stworzenie ściślejszych powiązań między jej członkami oraz wspieranie współpracy między nimi; (...) zdecydowane w jak najszerszym stopniu wspierać tę współpracę i w ten sposób przyczyniać się do postępu gospodarczego i społecznego obszarów przygranicznych oraz do umocnienia poczucia wspólnoty, które jednoczy narody Europy, postanowiły, co następuje: (...).

Źródło: *Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi*, Madryt 1980.

Wskaż, dwa elementy świadczące o tym, że fragment tekstu jest preambułą konwencji dotyczącej euroregionów.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Jerzy Gwizdała

Euroregiony jako forma współpracy transgranicznej w Europie

W aspekcie strukturalnym można mówić o następujących modelach współpracy euroregionalnej na gruncie polskim: samorządowym i administracyjno-samorządowym.

Model samorządowy ma charakter oddalony i jest efektem inicjatywy lokalnej. Najczęściej ze względu na komunalny charakter współpracy w tym modelu występują euroregiony o małej bądź średniej powierzchni. Przykładem tego modelu są wszystkie euroregiony działające na pograniczu polsko-niemieckim. Natomiast podobne związki transgraniczne z pogranicza wschodniego oraz południowo-wschodniego mają charakter mieszany, z dominacją czynnika administracyjnego, co w dużym stopniu wiąże się ze specyfiką partnerów współpracy.

Źródło: Jerzy Gwizdała, *Euroregiony jako forma współpracy transgranicznej w Europie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2015, nr 74, t. 2, s. 455–456.

Porównaj dwa modele współpracy euroregionalnej (samorządowy i administracyjno-samorządowy) w Polsce.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“Efektywność współpracy transgranicznej i regionalnej

Intensyfikacja współpracy transgranicznej była determinowana przez przemiany ustrojowe przełomu lat 80. i 90. XX w., rozwój terytorialnej samorządności, kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego, a później integrację z Unią Europejską.

Źródło: Efektywność współpracy transgranicznej i regionalnej, [w:] Katarzyna Kułak-Krzysiak, Wybrane aspekty współpracy transgranicznej polskich samorządów w kontekście przemian prawa Unii Europejskiej, Łódź, s. 169–171.

Wyjaśnij, w jaki sposób czynniki wymienione w tekście przyczyniły się do intensyfikacji współpracy transgranicznej Rzeczypospolitej Polskiej.

Dla nauczyciela

Autorka: Dorota Czarny

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Współpraca transgraniczna i międzyregionalna

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

7) przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania;

9) przygotowuje opracowanie promujące działania organów wybranego samorządu terytorialnego na poziomie powiatu lub województwa w Rzeczypospolitej Polskiej.

VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

Uczeń:

2) wykazuje złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych oraz współzależność państw w środowisku międzynarodowym;

3) wyjaśnia pojęcie globalizacji i wykazuje jej formy i skutki w sferze polityki, kultury i społeczeństwa; diagnozuje wpływ na ten proces podmiotów prawa międzynarodowego; przedstawia najważniejsze wyzwania związane z procesem globalizacji.

Zakres rozszerzony

III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

Uczeń:

9) charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych do Europy i wewnątrz Europy.

IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

3) wyjaśnia, jakie są w Rzeczypospolitej Polskiej źródła dochodów samorządu terytorialnego (dochody własne, dotacje, subwencje) i kierunki ich wydatków;

6) przedstawia różne modele polityki rozwoju regionalnego – wsparcia ośrodków wzrostu i wyrównywania różnic międzyregionalnych; wskazuje na założenia dotyczące realizacji tej polityki w Rzeczypospolitej Polskiej.

XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.

Uczeń:

10) charakteryzuje działania organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka, odnosząc się do przykładów aktywności kilku z nich.

XIII. Ład międzynarodowy.

Uczeń:

2) przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI wieku;

3) wyjaśnia znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej;

4) wyjaśnia na przykładach wzajemne zależności polityczne, gospodarcze i kulturowe pomiędzy państwami o różnym poziomie PKB i różnej jego strukturze; wyjaśnia znaczenie okresu kolonializmu w tych zależnościach.

XIV. Integracja europejska.

Uczeń:

13) przedstawia fundusze Unii Europejskiej i podaje przykłady ich wykorzystania na poziomie regionalnym i centralnym w Rzeczypospolitej Polskiej.

XV. Polska polityka zagraniczna.

Uczeń:

3) charakteryzuje relacje Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiedzkimi, będącymi członkami Unii Europejskiej;

4) charakteryzuje relacje Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiedzkimi, niebędącymi członkami Unii Europejskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących współpracy transgranicznej i międzyregionalnej;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń;
- charakteryzuje rolę euroregionów;
- wskazuje euroregiony, do których należy Polska;
- wskazuje główne cele współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- analiza tekstów źródłowych;
- gra w statki;
- odpowiadam za ciebie.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- flipcharty i markery;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

Nauczyciel dzieli klasę na 2 grupy, uczniowie spośród siebie wybierają lidera. Zadaniem każdej z grup jest przygotowanie 20 pytań na podstawie wszystkich dostępnych materiałów; mogą również do pytania przygotować wykresy, mapy, fragmenty tekstów źródłowych czy ilustracje itp.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat i cele lekcji.
2. Uczniowie mają w błyskawicznym tempie przypomnieć sobie, na czym polega współpraca transgraniczna i współpraca międzyregionalna.
3. Po krótkim wyjaśnieniu pojęć nauczyciel prosi uczniów, aby usiedli według podziału na grupy.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie otrzymują arkusze, na których narysowane są plansze o wymiarach 10 x 10, i markery. Wyjaśnia, że uczniowie zagrają w statki. W razie konieczności wyjaśnia, na czym będzie polegała gra. Na jednej planszy grupy rysują swoje statki: 1 czteromasztowiec, 2 trzymasztowce, 3 dwumasztowce, 4 jednomasztowce, każde pole, na którym jest zaznaczony statek, ukrywa pytanie. Druga plansza służy do zaznaczania pól przeciwnika.
2. Na tablicy narysowana jest tabela, na której nauczyciel zapisuje punktację grup.
3. Grupy losują, która zada pytanie jako pierwsza. Jeśli osoba z danej grupy odpowie prawidłowo (może sama zgłosić się do udzielenia odpowiedzi lub zostanie wyznaczona przez lidera) otrzymuje 2 pkt. Jeśli ma problem z odpowiedzią, może wybrać sobie z grupy kolegę do pomocy (metoda odpowiadam za ciebie). Gdy zostanie udzielona poprawna odpowiedź, grupa otrzymuje 1 pkt. Jeżeli nie udzieli odpowiedzi – 0 pkt.
4. Gdy jedna z grup „zatopi” wszystkie statki przeciwnika, następuje podsumowanie punktowe lub skończy się limit czasu przeznaczony na grę – koniec lekcji.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel podsumowuje zajęcia, przekazując informację zwrotną na temat pracy poszczególnych zespołów. Wyjaśnia uczniowskie wątpliwości.
2. Grupa, która uzyska najwyższą liczbę punktów, otrzymuje oceny częściowe (nauczyciel przed pracą w grupach może przedstawić kryterium oceniania grup, wówczas wszyscy uczniowie i wszystkie grupy dostaną oceny).

Praca domowa:

Utrwalić powtarzany materiał do sprawdzianu.

Wykonać samodzielnie ćwiczenia w e-podręczniku.

Podczas koordynowania pracą uczniów nauczyciel zauważy, która grupa lub uczniowie mają braki w danym materiale, może wówczas zadać dodatkową pracę domową, aby uzupełnić zaległości.

Materiały pomocnicze

W. Jastrzębska, *Rola euroregionów i współpracy transgranicznej w procesie integracji europejskiej*, s. 103.

Hanna Rasz, *Euroregiony na granicach Polski*, biurose.sejm.gov.pl [online, dostęp: 19.01.2020].

Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi. Madryt. 1980.05.21.

Opis dobrej praktyki, prezydent.pl [online: dostęp 20.01.2020].

J. Gwizdała, *Euroregiony jako forma współpracy transgranicznej w Europie*, s. 455–456.

Katarzyna Kułak-Krzysiak, *Efektywność współpracy transgranicznej i regionalnej*, s. 169–171.

Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Euroregiony na granicach Polski 2007*, Wrocław 2007.

Sekretariat Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion Bałtyk.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie, na podstawie zasobów multimedium, mogą przygotować prezentację multimedialną lub mapę mentalną, która zostanie wykorzystana podczas prowadzenia lekcji.